

Plan van Aanpak 2022

Zone Faciliteren en Professionaliseren van docenten122

Introductie

Dit plan van aanpak is in samenspraak met alle leden van de zone tot stand gekomen. We kijken uit naar het laatste jaar, waarin we weinig nieuwe dingen willen initiëren, maar juist het accent willen leggen op de disseminatie en implementatie van alle opgedane kennis, ervaringen en concrete producten. In dit document lichten we toe waaraan we in 2021 gewerkt hebben en wat de doelen en plannen zijn voor 2022 en verder. Het doel van de zone is en blijft ambitieus: *alle opleidingen in het hoger onderwijs stellen docenten in de gelegenheid om ICT in het onderwijs in te zetten, zodanig dat het leidt tot een versnelling van onderwijsinnovatie en daarmee een verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.*

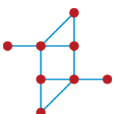
1 Reflectie op 2021: hoe staan we ervoor?

Wanneer we kijken naar de doelen voor 2021 dan zijn we als zone tevreden over onze inspanningen en resultaten. De werkgroep Goede voorbeelden heeft verschillende testimonials met goede voorbeelden van onderwijsinnovatie met ICT opgeleverd en samen met de zone Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT een vragenlijst ontwikkeld waarmee goede voorbeelden kunnen worden verzameld en geanalyseerd, zodanig dat de voorbeelden breder toepasbaar en beter overdraagbaar zijn.

De werkgroep Effectieve docentprofessionalisering heeft een uitgebreide [toolkit](#) ontwikkeld voor het verbeteren van professionaliseringsactiviteiten. De toolkit bestaat uit een bouwstenenrapport, een handreiking met hulpvragen voor het selecteren van bouwstenen, een handreiking met een stappenplan voor het ontwerpen van lokale proeftuinen, een kaartenset en een digitale werkvorm die helpt bij de ontwerpmethodiek. Alle producten zijn op 4 maart tijdens een [online event](#) met 122 deelnemers toegelicht. Op meerdere hogescholen en universiteiten zijn workshops verzorgd, en er zijn meer dan 150 fysieke toolkits op aanvraag verspreid in ons netwerk.

Momenteel wordt gewerkt aan de afronding van de publicatie 'Focus op de onderwijskundig ICT-professionaal'. Het rapport geeft zicht op de overeenkomsten en verschillen tussen de functietitels, werkzaamheden, competenties en professionele ontwikkelingsmogelijkheden van onderwijskundig ICT-professionals in het hoger onderwijs. De inzichten zijn op 29 en 30 mei tijdens een landelijke werkconferentie met meer dan 60 actieve deelnemers gedeeld en verdiept.

De werkgroep Proeftuinen heeft zes proeftuinen opgeleverd rond de thema's Digitale Peerfeedback, Digitaal formatief toetsen, Learning Analytics, Blended onderwijs (vorm)geven, Artificiële Intelligentie (AI) en Open leermaterialen. De proeftuinen, bestaande uit werkpakketten met een uitgewerkte professionaliseringsaanpak, worden bij veel hoger onderwijsinstellingen ingezet. Tijdens de maand van AI heeft de werkgroep op 16 juni een [hackaton AI](#) (proeftuin) georganiseerd. Aan de hackaton werkten 4 teams gedurende 24 uur aan verrassende AI-toepassingen. Op 14 september is [een proeftuinsafari](#) georganiseerd, in een interactieve online sessie maakten 55 deelnemers een reis door de diverse proeftuinen.

De Integrale ICT-bewegingssensor is op zeven hoger onderwijsinstellingen ingezet. In een artikel op de website zijn [twee praktijkvoorbeelden](#) uitgelicht. [De Integrale ICT-bewegingssensor](#), bestaande uit een handreiking, een praatplaat en gesprekskaarten, is te downloaden via de kennisbank van het Versnellingsplan. Momenteel wordt gewerkt aan een digitale tool die deelnemers in de voorbereiding van het inhoudsrijke gesprek helpt bij het ‘scoren’ van de verschillende indicatoren.

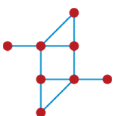
Op het niveau van de sectorbrede verankering is het onderzoek naar docentcompetenties voor onderwijsinnovatie met ICT afgerond. Het heeft een rapport met onderbouwing van het raamwerk opgeleverd. Het raamwerk bestaat uit vier hoofddimensies. Op 16 december hebben we een interactief webinar georganiseerd waaraan 102 deelnemers hebben deelgenomen. Daarnaast is een verkenning afgerond naar scenario's voor landelijke kennisdeling.

2 Doelen voor 2022: waar gaan we aan werken?

Voor komend jaar zijn die doelen en de bijbehorende thema's, die in hoofdstuk 3 verder worden toegelicht:

1. Instellingen hebben toegang tot minimaal 25 producten van goede voorbeelden van onderwijsinnovatie met ICT en docentprofessionalisering, ontsloten op een goed vindbare, duurzame online plaats (*Thema: Goede voorbeelden van Onderwijsinnovatie met ICT*);
2. Instellingen hebben competentieprofielen voor docenten en onderwijsondersteunende rollen tot hun beschikking ten aanzien van onderwijs en onderwijsinnovatie met ICT met bijbehorende reflectietool (*Thema's: Effectieve docentprofessionalisering en Sectorbreed verankeren*);
3. Deelnemende instellingen werken aan verbetering, vernieuwing of uitbreiding van het professionaliseringsaanbod voor docenten en ondersteuners met behulp van kennis en instrumenten uit de zone, zoals de werkpakketten van de proeftuinen, de toolkit professionalisering met daarin onder andere de bouwstenen voor effectieve professionalisering en de handleiding Educational Design Research voor het ontwikkelen van nieuwe proeftuinen¹ en de toolkit blended learning (*Thema's: Effectieve docentprofessionalisering & Proeftuinen voor professionalisering*);
4. Inzet van de (digitale) integrale bewegingssensor bij de instellingen om het professionaliseringsbeleid te evalueren en de facilitering van docenten om ICT in te zetten te verbeteren (*Thema: Integrale aanpak*);
5. Sectorbrede verankering van de docentcompetenties voor onderwijsinnovatie met ICT in het hoger onderwijs o.a. in bestaande kwalificaties van de BDB en de BKO (*Thema: Sectorbrede verankering*);
6. Toewerken naar een centrale plaats waar expertise, instrumenten en voorbeelden van effectieve professionaliseringsactiviteiten (door)ontwikkeld worden en beschikbaar zijn voor alle instellingen en docenten in het hoger onderwijs. (*Alle thema's*).

¹ We hebben besloten om zelf geen nieuwe proeftuinen te ontwikkelen. Voor verzoeken tot het ontwikkelen van nieuwe proeftuinen verwijzen we graag naar het materiaal en de tools ontwikkeld door de zone (bv. toolkit met daarin o.a. de bouwstenen voor effectieve professionalisering en de handleiding Educational Design Research) waarmee mensen zelf hun eigen proeftuinen kunnen ontwerpen. Desgevraagd kunnen we hierin adviseren.

3 Inspanningen en resultaten 2022

In de volgende paragrafen wordt voor elk thema uiteengezet welke inspanningen worden geleverd en aan welke resultaten daarmee wordt gewerkt. Overkoepelend willen we hier nog melden dat we onderzoeken in hoeverre onze producten, zoals de toolkit, gedissemineerd en geïmplementeerd worden in de organisatie.

3.1 Thema Goede voorbeelden

Docenten vinden het vaak lastig om ICT een plek te geven in hun onderwijs. Daarom is het belangrijk dat docenten toegang hebben tot *goede voorbeelden van collega's*. We trekken op met andere zones en werk-groepen binnen het Versnellingsplan (waaronder Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT en de werkgroep Digitaal onderwijs in praktijkvaardigheden), om gezamenlijk onze goede voorbeelden en instrumenten te verzamelen en te ontsluiten voor derden. Dit biedt niet alleen kansen om gezamenlijk een goed vindbare, toegankelijke en doorzoekbare plek te creëren, maar ook goede voorbeelden in de toekomst (na 2022) toegankelijk te blijven maken.

Inspanningen 2022

We leveren in 2022 de volgende inspanningen – concrete resultaten zijn vetgedrukt:

- A. Alle **voorbeelden** op een goed vindbare, toegankelijke en doorzoekbare manier **ontsluiten** via de website van het Versnellingsplan en/of andere partijen (SURF of NRO);
- B. Ontwikkelen van een **model** waarmee goede voorbeelden geanalyseerd kunnen worden. De analyse levert een instrument op (criteria van 'best practices') waarmee instellingen geholpen worden in het ontwikkelen van onderwijsinnovaties met ICT en de daaraan gekoppelde docentprofessionalisering.
- C. Aanvullen tot in totaal **25 producten van goede voorbeelden** met testimonials, door een redactieteam (waarvan 10 in 2022).

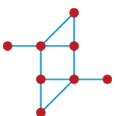
3.2 Thema Effectieve docentprofessionalisering

We blijven stimuleren dat de bouwstenen voor professionalisering door instellingen worden gebruikt met behulp van de bijbehorende toolkit. Naast deze bestaande toolkit, gericht op het ontwerpen van professionalisering, wordt een tweede toolkit gemaakt die docenten en ondersteuners helpt met het daadwerkelijk ontwikkelen van blended onderwijs. De zone levert daarnaast in 2022 het definitieve profiel voor onderwijskundige ICT-professionals op, met 5 rollen die gevalideerd en uitgewerkt zijn. Vanuit het competentieprofiel voor onderwijskundige ICT-professionals wordt ingezet op een reflectie-/groeitool die onderwijskundige ICT-professionals inzicht geeft in hun professionaliseringsmogelijkheden.

Inspanningen 2022

We leveren in 2022 de volgende inspanningen – concrete resultaten zijn vetgedrukt:

- D. In 2022 wordt **een toolkit voor het ontwikkelen van blended onderwijs** opgeleverd;

- E. Begeleiden van instellingen bij **het toepassen van de bouwstenen voor effectieve docentprofessionalisering** en het bijbehorende instrument, de ervaringen van instellingen meenemen voor het doorontwikkelen van het instrument en de aanpak;
- F. Het **competentieprofiel voor onderwijskundige ICT-professionals** wordt verder uitgewerkt tot 5 herkenbare rollen;
- G. Vanuit het competentieprofiel voor onderwijskundige ICT-professionals wordt **een reflectie-/groeitool** ontwikkeld die inzicht geeft in professionaliseringsmogelijkheden van individuele onderwijskundige ICT-professionals en ondersteuningsteams;

3.3 Thema Integrale aanpak

Het afgelopen jaar is de bewegingssensor in meerdere instellingen ingezet. Op basis van die inzet zijn geleerde lessen geformuleerd die ook andere instellingen inspiratie en handvatten geeft om de bewegingssensor in de eigen context in te zetten. Om tegemoet te komen aan de behoefte vanuit de instellingen aan een digitale variant van de bewegingssensor, hebben we een digitale bewegingssensor laten ontwikkelen. Begin 2022 wordt deze opgeleverd. Hiermee zijn de belangrijkste activiteiten van de werkgroep 'Integrale aanpak' begin 2022 afgerond. Vanzelfsprekend blijven we de inzet van de bewegingssensor bij de instellingen stimuleren en faciliteren door bijvoorbeeld het organiseren van een webinar rond dit product en het bieden van ondersteuning bij het inzetten van de bewegingssensor. Daarnaast blijven de onderzoekers de inzet van de bewegingssensor monitoren en worden er naar aanleiding van evaluaties verbeterpunten doorgevoerd. Onder dit thema valt ook de nieuwe werkgroep 'Leiderschap en innovatie', waarmee we inzoomen op een van de vier pijlers van de bewegingssensor en sluiten we aan bij de leidende principes van de transitieagenda. De werkgroepleden hebben een verkennend gesprek gevoerd en maken begin 2022 hun doel, resultaat en inspanning concreet.

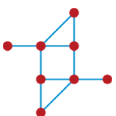
Doelen, resultaten en inspanningen 2021

We leveren in 2022 de volgende inspanningen – concrete resultaten zijn vetgedrukt:

- H. **Opleveren van de digitale bewegingssensor en inzetten** bij minimaal 6 aangesloten instellingen.
- I. Onderzoeken van de bruikbaarheid van de (digitale) bewegingssensor en het indien nodig uitbrengen van een **verbeterde versie van de bewegingssensor** op basis daarvan;
- J. **Het verzamelen en delen van bestaande kennis, ervaringen en instrumenten rond leiderschap en innovatie en het organiseren van een evenement.** De werkgroep werkt dit nog verder uit.

3.4 Thema Sectorbrede verankering

Alleen bottom-up initiatieven zijn niet voldoende als we willen versnellen op gebied van faciliteren en professionaliseren van docenten. Ook op sectorniveau moeten we zorgdragen voor een duurzame verankering van het werk van onze zone en het Versnellingsplan als geheel. We richten ons op twee thema's: (1) de inbedding van het raamwerk docentcompetenties onderwijsinnovatie met ICT in op lokaal niveau in de instellingen en landelijk in de BDB en BKO, (2) een landelijke bundeling van expertise, kennisontwikkeling en -uitwisseling op het gebied van professionalisering.

Inspanningen 2022

We leveren in 2022 de volgende inspanningen – concrete resultaten zijn vetgedrukt:

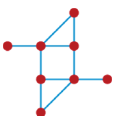
- K. **Verzamelen en delen van manieren waarop het raamwerk docentcompetenties onderwijsinnovatie met ICT ingezet kan worden.** We wisselen ervaringen uit en verzamelen tools die in de eigen instellingen worden ontwikkeld en gaan in gesprek met VH, UNL, WUO over de integratie van de competenties in de kwalificaties van de BDB en de BKO.
- L. Op basis van een onderzoek van adviesbureau Andersson Elffers Felix (AEF) en onze eigen verkenning met de stakeholders op dit gebied (bv. VvU, VH, SURF, WUO, Comenius, NRO) en in samenwerking met het programmteam van het VP **organiseren we eind 2022 de kick off van de landelijke kennisuitwisselingsplaats.** Met deze kennisuitwisselingsplaats willen we in ieder geval de volgende doelstelling realiseren: (1) Evidence-informed ontwerpen en evalueren van instrumenten op het gebied van het faciliteren en professionaliseren van docenten (e.g., zoals de toolkit, de bewegingssensor en de proeftuinen); (2) Uitwisselen en delen van kennis en ervaringen op het gebied van het faciliteren en professionaliseren van docenten (3) Professionaliseringsaanbod voor de ondersteuner realiseren en (4) Certificering: uitgeven van microcredentials voor zowel ondersteuners als docenten. Samen met AEF concretiseren we de doelstellingen en gaan we hierover in gesprek met de stakeholders.

Aansluiting bij de transitieagenda

Met dit plan van aanpak sluiten we op verschillende manieren aan bij de inhoud van de Transitieagenda. Uiteraard ligt onze focus bij de docent, en wat hij of zij nodig heeft om aan te sluiten bij, mee te komen met en mede vorm te geven aan toekomstbestendig hoger onderwijs. Docenten staan centraal in onderwijsvernieuwingen en vormen vaak de drijvende kracht achter succesvolle doorbraak-projecten. We willen hen niet vertellen hoe zij hun werk moeten vormgeven, maar hen aanspreken op hun professionele houding en ondersteunen met de juiste gereedschappen, ondersteuners en omgeving. Zo bieden we instellingen bijvoorbeeld een concrete nieuwe kijk op de benodigde competenties van docenten en docententeams, stellen we professionaliseringsactiviteiten beschikbaar om aan die competenties te werken en organiseren we binnen instellingen aan de hand van de bewegingssensor het gesprek over in hoeverre docenten(teams) ook daadwerkelijk in de gelegenheid worden gesteld hun onderwijs te vernieuwen. Door het benoemen en uitgebreid beschrijven van goede voorbeelden van onderwijsinnovaties delen we op onze eigen manier concrete doorbraakprojecten. Veel van onze publicaties en producten zijn weliswaar gestart met een blik op professionalisering in het kader van onderwijsinnovatie met ict, maar zijn van een afstand bekeken generiek inzetbaar. Op die manier vormen zij elk een klein breekijzer op weg naar vernieuwing en verbetering van het hoger onderwijs als geheel.

4 Disseminatie en borging

In 2021 is binnen de zone Docentprofessionalisering een Taskforce ‘Disseminatie en Implementatie’ opgestart om de zichtbaarheid en het gebruik van de zone en haar producten te vergroten. De taskforce ondersteunt instellingen waar nodig bij de implementatie, zoals het faciliteren van een workshop waarbij de Toolkit Bouwstenen voor effectieve docentprofessionalisering wordt ingezet. Ook hebben leden van deze taskforce bijdrages geleverd met presentaties of webinars op (online) evenementen. In 2022 blijven we dat doen en zoeken we de samenwerking op met geïnteresseerde partijen.

In december 2021 is een webinarreeks gestart. In deze reeks komen verschillende producten en publicaties van de zone Docentprofessionalisering aan bod. Tot slot heeft de zone in 2021 bijgedragen aan verschillende wetenschappelijke en praktijkgerichte congressen (ICSEI, ORD, EARLI, EAPRIL en de Surf Onderwijs-dagen). In 2022 zullen opnieuw voorstellen worden ingediend voor onder andere EPIC.

